

Prof. dr. sc. Antonija Žižak*

NOVE MOGUĆNOSTI U IZVRŠAVANJU MALOLJETNIČKIH SANKCIJA

S ciljem da se ponudi podloga za promišljanje mogućnosti primjene načela rekonstruktivnog pristupa u tijeku izvršavanja maloljetničkih sankcija u Republici Hrvatskoj, u radu se daje kratak pregled literature i usporedba načela rekonstruktivnog pristupa s tekstom Prijedloga zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje. U skladu s tim rad se sastoji iz dva dijela.

U prvom dijelu rada na temelju pregleda literature predstavljena je teorija rekonstruktivnog pristupa te ciljevi i vrijednosti koje promiče. Iz perspektive izvršavanja maloljetničkih sankcija posebice je značajno da rekonstruktivni pristup polazi od ciljeva kao što su: razvoj odgovornosti maloljetnog počinitelja za vlastito ponašanje, razvoj kompetencije maloljetnog počinitelja te zaštita zajednice.

U drugom dijelu rada načinjen je pokušaj selektivnog prepoznavanja onih zakonskih odredbi iz Prijedloga zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje koji bi mogli omogućiti novu praksu rehabilitacije maloljetnika utemeljenu na ciljevima rekonstruktivnog pristupa. Zaključno se konstatira kako Prijedlog zakona stvara dovoljno široku podlogu za osuvremenjivanje izvršavanja maloljetničkih sankcija.

TEORIJSKA PERSPEKTIVA

U ovom je radu načinjen pokušaj povezivanja načela iznesenih u *Prijedlogu zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje* s temeljnim teorijskim konceptima i načelima rekonstruktivnog/obnavljajućeg pristupa (*restorative justice*)¹ u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima.

* Prof. dr. sc. Antonija Žižak, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, e-mail: azizak@erf.hr

¹ U nas nema službeno prihvaćenih tumačenja/prijeвода termina *restorative justice*. Nije ga lako prevesti na hrvatski jezik, a da mu pritom ne budu uskraćena neka od značenja koja on sa sobom treba nositi – obnavljanje odnosa u zajednici, popravak ili naknada štete načinjene kaznenim djelom, promjena vrijednosnog sustava i načina rješavanja problema. Zehr (1997) za

Da bi se to moglo načiniti, treba prvo nešto reći o rekonstruktivnom pristupu. Određenju tog sve prisutnijeg pojma moguće je prići na različite načine. Iz perspektive novog pristupa u praksi izvršenja sankcija, koji u prvi plan stavlja “popravljanje” štete načinjene ljudima i njihovim odnosima kroz izvršenje kaznenog djela (McCold i Wachtel, 2003) kao i iz perspektive pogleda na kazneno djelo kao na konflikt između počinitelja s jedne i oštećene osobe i zajednice s druge strane. Ta perspektiva podrazumijeva da kazneno djelo stvara štetu (oštećenom, zajednici, počinitelju), ali i obvezu i odgovornost da se počinjena šteta nadoknadi. Tu je obvezu moguće izvršiti jedino vlastitom, svjesnom i dragovljnom aktivnošću usmjerenom prema/u korist oštećenog i/ili zajednice (Ball, 2003). Kad se to načini, tada konflikt rješavaju oni koji su u njega uključeni, a ne stručnjaci.² Ima autora koji o rekonstruktivnom pristupu govore kao o uravnoteženju (*balanced restorative justice*) prava i interesa žrtve/oštećenog, počinitelja i zajednice (Seymour, 1997). Nastojanja da se ravnoteža ponovo uspostavi počinitelju kaznenog djela omogućuje da “odradi” naknadu štete, a time i svoje ponovno uključivanje u zajednicu u konkretnim situacijama i na konkretnim sadržajima, istovremeno oštećenom i zajednici omogućuje aktivno sudjelovanje u ponovnoj uspostavi kontrole, sigurnosti i digniteta.

Rekonstruktivni pristup nezaobilazna je tema i filozofija kad se govori o neformalnim mjerama. **Međutim, ovdje nam je cilj usredotočiti se na njegove mogućnosti tijekom izvršenja maloljetničkih sankcija.** U tom smislu važno je naglasiti kako se u rekonstruktivnom pristupu uobičajeno polazi od sljedećih ciljeva:

1. potaknuti/razviti odgovornost maloljetnog počinitelja za vlastito ponašanje,
2. potaknuti/razviti raznovrsne vještine/kompetencije maloljetnog počinitelja,
3. zaštititi zajednicu (što uključuje i oštećenu osobu).

Odgovornost maloljetnog počinitelja ima dvije značajne komponente – preuzimanje odgovornosti za vlastito ponašanje i poduzimanje aktivnosti u svrhu naknade i popravljanja prouzročene štete. Da bi to mogao, maloljetnik treba (prema Chapter 3: Balanced and Restorative Juvenile Corrections):

termin *restorative justice* smatra da je jako dobar jer sugerira da se radi o zdravorazumskom pristupu pravdi, što on u biti i jest jer uz pravnu uključuje i psihosocijalnu pravicu. U ovom radu odlučili smo se za termin *rekonstruktivni pristup* jer je on već korišten u domaćoj stručnoj literaturi vezano uz izvansudsku nagodbu u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima (Koller-Trbović i sur., 2003).

² Prema Nilsu Christieu, norveškom kriminologu, stručnjaci (suci, odvjetnici, psiholozi, socijalni radnici) su “kradljivci konflikata”. Konflikta su vrijednost koja treba biti vraćena njihovim “vlasnicima” (prema: Hareide, 2006, str. 13).

- razumjeti kako je njegovo ponašanje utjecalo na druge;
- prepoznati da je ponašanje njegov izbor te da je taj izbor mogao biti drukčiji;
- priznati onima koje je ugrozio da je njegovo ponašanje za njih bilo štetno;
- poduzeti aktivnosti u svrhu naknade, popravka štete tamo gdje je to moguće;
- načiniti potrebne promjene kako bi izbjegao takva ponašanja u budućnosti.

Isti autor smatra da preuzimanje odgovornosti na takav način omogućuje rast i razvoj maloljetne osobe. Da bi se to moglo dogoditi, nužna je pomoć i podrška maloljetniku od strane sustava. Također se naglašava da odgovornost ne treba miješati s kaznama i zabranama. Naglasak treba biti na poravnavanju štete, a racionala za to leži u premještanju simboličke odgovornosti (koja se događa u slučaju kažnjavanja kad se “vraća dug državi”) na konkretnu odgovornost (kad se maloljetnik konfrontira s konkretnom štetom učinjenom konkretnoj osobi). To bolje odgovora razini kognitivnog razvoja većine maloljetnika koji još uvijek ne mogu u potpunosti dokučiti pravo značenje kompleksnih apstraktnih ideja.

Razvoj vještina i kompetencija mladih ljudi važan je cilj rekonstruktivnog pristupa jer naglasak stavlja na sposobnosti i jake strane pojedinca. U tipičnom rehabilitacijskom programu maloljetni počinitelj je pasivni primatelj usluga ili tretmanskim intervencija kroz koje mu se pomaže u suočavanju s pretpostavljenim uzrocima delinkventnog ponašanja, dok se u pristupu usmjerenom na razvoj kompetencija tretmanske intervencije koriste u svrhu razvoja i primjene vještina i sposobnosti potrebnih za brzu ponovnu uspostavu narušenih odnosa sa zajednicom i njezinim članovima (Bazemore i Maloney, 1994).

Zaštita zajednice u rekonstruktivnom pristupu ostvaruje se kroz pozitivne, ali zahtjevne procese poput pregovaranja, medijacije, osnaživanja oštećenog i naknadu štete (Bazemore i Maloney, 1994). Rekonstruktivni pristup promovira razumijevanje pravde kao važnog dijela međuljudskih odnosa, pri čemu je žarište na načinu na koji kriminalno ponašanje remeti odnose među ljudima u određenoj zajednici. Za to remećenje odgovoran je počinitelj. Kao cilj rekonstruktivnog pristupa, zaštita zajednice usko je vezana uz očekivanja javnosti da rješavanje problema maloljetničke delinkvencije u fokus stavi zaštitu zajednice uz što manji trošak te zajednice, koristeći se pritom što manje krajnje restriktivnim mjerama. Operacionalno se tom cilju pristupa na temelju vjerovanja da mladi koji su vezani uz svoju obitelj, susjedstvo i zajednicu puno rjeđe čine kaznena djela i tako ugrožavaju one koji imaju neko značenje u njihovim životima. Kako to uvijek nije pravilo, tzv. “uravnoteženi rekonstruktivni” pristup uvažava potrebu za cijelom lepezom interventnih mjera, od intervencija u zajednici do intervencija u specijaliziranim korekcijskim institucijama.

Na taj način rekonstruktivni pristup promovira ove vrijednosti (prema: Hareide, 2006): osnaživanje pojedinca i demokratičnost, prilagodljivost sustava pojedincu i njegovim potrebama, humanizacija kaznenog i penalnog postupka, dijalog i pomirenje, pravo oštećenog/žrtve na zaštitu vlastitih interesa, prevencija kriminala na individualnoj razini, obrazovanje javnosti i generalna prevencija destruktivnih odnosa i kriminala.

Polazeći od premise da se kaznenim djelom nanosi materijalna i/ili psihološka šteta pojedincima i međuljudskim odnosima i da dobra (pravedna) rješenja pretpostavljaju poravnanje, naknadu, "izlječenje" te štete, McCold i Wachtel (2003) predlažu teoriju rekonstruktivnog pristupa ("*conceptual theory of restorative justice*"). Iz tako postavljene premise izvlače tri ključna pitanja: Tko je oštećen? Što su potrebe oštećenih? Kako se te potrebe mogu zadovoljiti? Na svako od tih pitanja autori pokušavaju odgovoriti na tri razine, odnosno kroz tri konstrukta koji zajednički grade teoriju rekonstrukcije. Ti su konstrukti: socijalna disciplina, uloge uključenih subjekata i razina "rekonstruktivnosti" prakse odnosno praktičnog rješenja.

Disciplina se u društvu postiže kombinacijom kontrole i podrške. U rekonstruktivnom pristupu disciplina se postiže kombinacijom visoke razine kontrole i visoke razine podrške, za razliku od kažnjavajućeg pristupa, koji počiva na puno kontrole i malo podrške, odnosno permisivnog pristupa, koji uključuje puno podrške i malo kontrole. To znači da se u rekonstruktivnom pristupu ključnim subjektima omogućuje ravnoteža u količini kontrole i podrške.

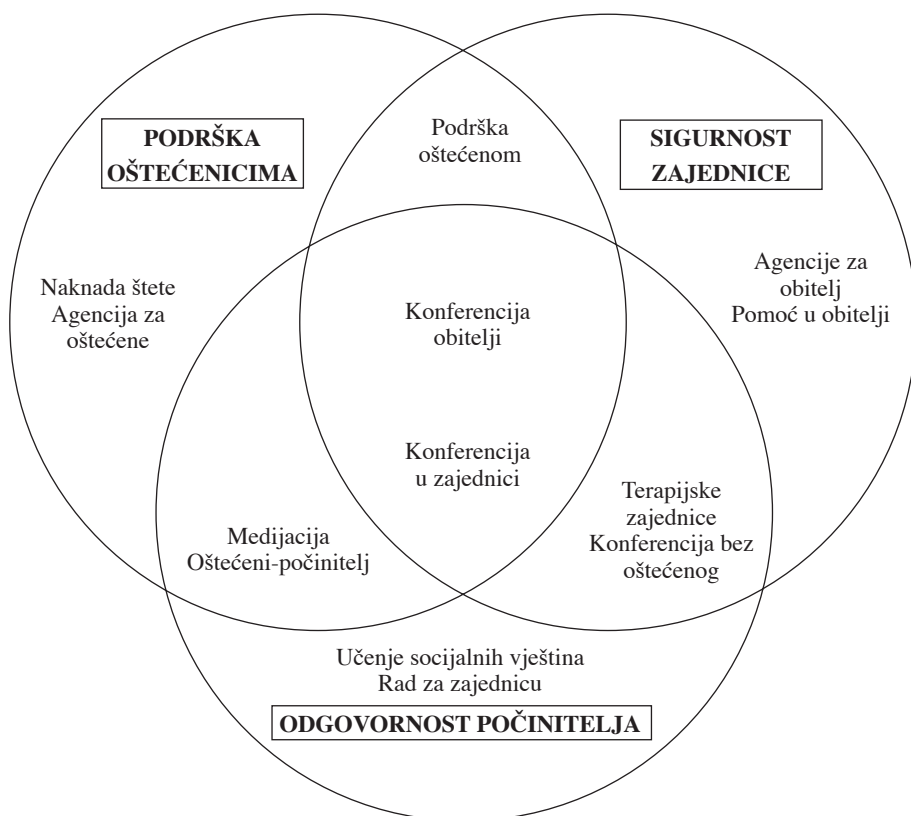
Ključne pozicije/uloge zauzimaju oni koji su izravno pogođeni kaznenim djelom, to znači počinitelj, oštećeni i njihove obitelji. Sekundarne pozicije zauzimaju oni koji su neizravno pogođeni kaznenim djelom, a to su najčešće članovi/predstavnici zajednice i različiti profesionalci. U skladu s različitom razinom pogođenosti posljedicama kaznenog djela, različite su i potrebe za intervencijama i ulogom u procesu interveniranja. Najčešće posljedice koje imaju maloljetni počinitelji kaznenih djela zbog počinjenja tih djela vezane su uz gubitak povjerenja i odnosa s važnim osobama u zajednici. Oštećeni osjećaju gubitak kontrole nad vlastitim životom i poniženost, a zajednica kao cjelina nesigurnost, pa i strah od ponavljanja istih ili sličnih kaznenih djela te odgovornost da to onemogući. Osnaživanje je stoga potrebno svima. Jednima (počiniteljima) da bi preuzeli odgovornost za vlastito ponašanje i posljedice tog ponašanja, a drugima da bi se iz pasivne (oštećeni, zajednica) prebacili u aktivnu, djelatnu ulogu koja sa sobom nosi novu socijalnu moć i sigurnost.

Praktične intervencije koje se poduzimaju radi naknade štete i ponovne uspostave kontrole u osobnom životu oštećenog i životu zajednice mogu biti **djelomično** rekonstruktivne (primjerice: pomoć žrtvama, učenje senzibilizacije počinitelja za razumijevanje oštećenih), **pretežno** rekonstruktivne (primjerice: medijacija između počinitelja i oštećenog) ili **potpuno** rekonstruktivne /obnavljajuće (primjerice: konferencija obitelji, konferencija u zajednici).

Razina rekonstruktivnosti to je viša što je više strana uključeno u rješavanje konflikta potaknutog kaznenim djelom. Autori teorije to su slikovito ilustrirali s tri kruga koji se međusobno povezuju i prekrivaju (slika 1). Svaki od tih krugova simbolizira jednu od tri ključne pozicije/uloge – oštećeni, počinitelj, zajednica. Količina i kvaliteta njihove međusobne interakcije ključna je za zadovoljenje potreba ugroženih počinjenjem kaznenog djela. Kako se te potrebe, osobito psihološke, ne mogu zadovoljiti bez izravne međusobne interakcije, autori u najkvalitetnije metode rekonstruktivnog pristupa ubrajaju upravo one koje omogućuju aktivnu participaciju svih kaznenim djelom pogođenih strana. Na slici su one logično smještene u sredini, na mjesto gdje se krugovi prekrivaju.

Slika 1.

Shematski prikaz razina rekonstruktivne prakse
(prilagođeno prema: McCold i Wachtel, 2003)

PRAKTIČNA PERSPEKTIVA

Koji je i koliki dio tih teorijskih postavki zaista moguće ugraditi u praktična rješenja vezana uz izvršavanje maloljetničkih sankcija u Hrvatskoj? Na razini pretkaznenog postupka pozitivan odgovor je vrlo lako dati na temelju petogodišnje uspješne prakse izvansudske nagodbe utemeljene na načelima rekonstruktivnog pristupa. Odgovor je lako dati i na razini izvršavanja jedne skupine novijih sankcija, posebnih obveza, budući da neke od njih ključna načela rekonstruktivnog pristupa sadržavaju više ili manje eksplicitno već u svom nazivu odnosno opisu (čl. 9. ZSM). Preostaje dakle pitanje što je s mogućnošću primjene navedenih načela u tijeku izvršenja drugih, posebice zavodskih odgojnih mjera.

Mnogi autori (primjerice: Pranis, 1996; Bazemore i Pranis, 1997; DeVore i Gentilcore, 2000) smatraju da se filozofske postavke rekonstruktivnog pristupa mogu primijeniti uvijek, jer bi počinitelj kaznenog djela uvijek trebao biti potican na preuzimanje odgovornosti za svoje ponašanje i posljedice tog ponašanja kao i nadoknadu počinjene štete. U tom smislu Wachtel i McCold (2004) govore o kontinuumu mjera utemeljenih na rekonstruktivnom pristupu. Autori kao što su Ball (2003), Steiner i Johnson (2003) te Mirsky (2004) navode kako rekonstruktivne intervencije poput medijacije između počinitelja i oštećenog, konferencija obitelji i konferencija u zajednici mogu tijekom izvršenja zavodskih odgojnih mjera biti svrhovite na dva načina. Mogu se primijeniti tijekom trajanja zavodske odgojne mjere u svim onim slučajevima kad maloljetnik svojim ponašanjem nanese štetu/povrijedi osobe, odnose, imovinu, norme u okruženju u kojem se odgojna mjera izvršava. U tim je slučajevima svrha rekonstruktivnih intervencija učenje odgovornosti, naknade štete i učenje konstruktivnih načina rješavanja sukoba. U vrijeme tranzicije iz odgojne ustanove u zajednicu iste se intervencije mogu primjenjivati s ciljem izgradnje nove ili osnaživanja stare obiteljske/socijalne mreže te lakšeg i bržeg uključivanja u zajednicu. Neki pravosudni sustavi idu i dalje. Budući da je funkcioniranje pojedinih odgojnih institucija u kojima se izvršavaju zavodske odgojne mjere uređeno na načelima rekonstruktivnog pristupa, maloljetnik prilikom izricanja sankcije ima pravo izabrati³ ili ne izabrati takvu instituciju, pa ako je izabere, smatra se da je tim postupkom dobrovoljno pristao da tijekom rehabilitacije, posebice onog dijela koji se odnosi na učenje odgovornosti, sudjeluje u različitim oblicima susreta s oštećenim, roditeljima i zajednicom utemeljenim na rekonstruktivnom pristupu (Ryals, 2004). Valja također napomenuti da se u novije vrijeme načela rekonstruktivnog pristupa sve više šire iz područja rada s djecom i mladima u sukobu sa zakonom na institucije

³ Da bi mogao birati, nužno je da je prethodno dobro informiran o mogućnostima i obvezama koje svaki pojedini izbor sa sobom nosi.

koje se skrbe o zlostavljanoj i zanemarivanoj djeci i djeci s poremećajima u ponašanju (Mirsky, 2005).

Često pitanje vezano uz odnos legislative i prakticiranje metoda rekonstruktivnog pristupa je pitanje što dolazi prvo – pokusni projekt u kojem se metoda prakticira i evaluira ili zakonski okvir (Fellegy, 2003). Različite zemlje slijede različita iskustva. Neki autori (Hareide, 2006; Becroft, 2006), oslonom na činjenicu da se metode rekonstruktivnog pristupa najčešće vezuju uz mjere diverzije, ističu da je riječ o interdisciplinarnom pristupu, štoviše o participativnom pristupu, u kojem ne samo da jedna struka nije dominantna nego stručnjaci uopće nisu dominantni, nego građani i njihove potrebe.

U Hrvatskoj već imamo višegodišnje i vrlo dobro iskustvo s provedbom pokusnog projekta koji je gradio praksu izvansudske nagodbe u pretkaznom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima na temelju postojećeg zakonskog okvira. Možemo li i dalje tako nastaviti, ne samo s medijacijom između počinitelja i oštećenog nego i s drugim rekonstruktivnim metodama?⁴ U smislu odgovora na to pitanje, u tablici što slijedi načinjen je pokušaj prepoznavanja prijedloga onih zakonskih odredbi koje bi takve pokusne projekte ili novu praksu rehabilitacije maloljetnika utemeljenu na ciljevima rekonstruktivnog pristupa omogućili tijekom izvršenja odgojnih mjera. Pritom namjera nije bila temeljito analizirati prijedlog zakonskog teksta iz perspektive rekonstruktivnog pristupa, nego samo prepoznati neka od ključnih mjesta koja su kompatibilna s tim suvremenim pristupom koji, kad je riječ o rehabilitaciji maloljetnih delinkvenata, zagovaraju mnoge internacionalne organizacije, preporuke i deklaracije, posebice one koje dolaze iz OUN-a, pa i najnovija Deklaracija iz Belfasta (www.youthandfamily2006.com) što ju je na XVII. svjetskom kongresu održanom u Belfastu ove godine donijela International Association of Youth and Family Judges and Magistrates.

⁴ Ponajprije se misli na medijaciju, konferenciju obitelji i konferenciju u zajednici (*opisano u prilogu*), ali i na druge metode koje izvorno ne pripadaju rekonstruktivnom pristupu, ali se u njega jako dobro uklapaju jer podržavaju bar jedno od načela tog pristupa. Primjerice - učenje socijalnih vještina i načelo odgovornosti.

Tablica 1.

Usporedni prikaz načela rekonstruktivnog pristupa i Prijedloga zakona

Načela rekonstruktivnog pristupa	Prijedlog zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje
- Dobrovoljnost	Članak 6.: "Izvršavanje sankcija temelji se na pojedinačnom programu postupanja s maloljetnikom koji je prilagođen njegovoj ličnosti i usklađen sa suvremenim dostignućima znanosti i prakse. Maloljetnik ima pravo sudjelovati u izradi i izmjeni pojedinačnog programa postupanja."
- Zaštita zajednice - Razvoj kompetencija	Članak 18.: "Odgojna ustanova, posebna ogojna ustanova i odgojni zavod u kojem se izvršava zavodska odgojna mjera ili kaznionica u kojoj se izvršava kazna maloljetničkog zatvora pravodavno će osigurati pripremu maloljetnika za otpuštanje u suradnji s ustanovama i drugim pravnim osobama u djelokrugu kojih su poslovi pomoći poslije otpusta."
- Odgovornost maloljetnog počinitelja - Razvoj kompetencija	Članak 21.: "Svrha izvršavanja odgojnih mjera jest da se zaštitom, skrbi, nadzorom i školovanjem povoljno utječe na cjelokupni duševni i tjelesni razvoj maloljetnika i potakne jačanje njegove osobne odgovornosti sukladno ZSM (čl. 91 ZSM)."
- Zaštita zajednice	Članak 28. (1): "Savjetovanjem i drugim oblicima pomoći obitelji treba stvoriti pretpostavke za ponovni povratak maloljetnika u obitelj kad je to god moguće i u najkraćem mogućem roku."
- Zaštita zajednice	Članak 31. "Centar za socijalnu skrb, odgojna ustanova, posebna odgojna ustanova i odgojni zavod uključit će u izvršavanje odgojne mjere druge osobe i ustanove iz lokalne zajednice koje se bave odgojem i pomoći mladima te pojedince volonter."
- Odgovornost maloljetnog počinitelja - Razvoj kompetencija - Zaštita zajednice	Članak 51.: "Maloljetnicima se tijekom izvršavanja odgojne mjere mogu odobriti pogodnosti, a zbog povrede discipline i uskrate u skladu sa suvremenim socio-pedagoškim metodama rada i postupcima."
- Odgovornost maloljetnog počinitelja - Razvoj kompetencija - Zaštita zajednice	Članak 107. (1): "Za počinjene stegovne prijestupe iz članka 106. maloljetniku se mogu izreći sljedeće stegovne mjere: 1. prijekor, 2. izvršenje posebnih obveza radi otklanjanja ili ublaživanja posljedica štete ili isprika oštećenom, 3. uskrata pojedinih ili svih pogodnosti na određeno vrijeme, a najdulje do 60 dana,"

Iz tablice se vidi da su načela rekonstruktivnog pristupa u nekim slučajevima vrlo eksplicitna u Prijedlogu zakonskog teksta. Odnosi se to primjerice na članak 21. kojim se definira svrha izvršavanja odgojnih mjera odnosno na članak 107. st. 1. koji se odnosi na stegovne mjere. Za druge dijelove primjera Prijedloga zakonskog teksta može se reći da daju tako širok okvir u koji je vrlo lako i prirodno u praksi izvršavanja slijediti načela rekonstruktivnog pristupa. Dobar primjer za to je članak 51. koji definira pitanja izbora disciplinskih mjera. Ukratko, predloženi zakonski tekst više ili manje eksplicitno uvažava i slijedi načela rekonstruktivnog pristupa odnosno, što je još važnije, stvara dovoljno široku podlogu da se naknadnom operacionalizacijom kroz pravilnike i druge akte i ta načela konkretiziraju do razine praktične primjenjivosti.

Zaključno se može reći da su kratak pregled literature i usporedba načela rekonstruktivnog pristupa s dijelovima Prijedloga zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje načinjeni s ciljem da se ponudi podloga za promišljanje odgovora na uvodno postavljeno pitanje o mogućnosti primjene načela rekonstruktivnog pristupa u tijeku izvršavanja maloljetničkih sankcija u Republici Hrvatskoj. Sveobuhvatniji odgovor na to pitanje zahtijevao bi puno više, primjerice pokazatelj učinkovitosti i primjere iz prakse. Jedna od mogućnosti u tom smislu je, kao primjerice pri izgradnji modela dobre prakse na području izvansudske nagodbe, priprema i provedba ciljanog pokusnog projekta. Takva iskustva da su pokusni projekti bili ključne strategije za razvijanje nove prakse utemeljene na rekonstruktivnom pristupu susrećemo u mnogim zemljama (Fellegi, 2005; Hareide, 2006). To stoga što pokusni projekt omogućuje istodobnu edukaciju stručnjaka i javnosti te razvijanje praktičnog modela.

LITERATURA

1. Ball, R. (2003), Restorative Justice as Strength-Based Accountability. *Reclaiming Children and Youth*, 12, 1, 49-54.
2. Bazemore, G. and Maloney, D. (1994), Rehabilitating Community Services: Toward Restorative Service Sanctions in a Balanced Justice System. *Federal Probation*, 58, 1, Internetska verzija-Database-MasterFILE Premier
3. Bazemore, G. and Pranis, K. (1997): Hazards Along the Way. *Corrections Today*, 59,7, Internet verzija-Database-MasterFILE Premier
4. Becroft, A. J. (2006), Children and Young People in Conflict with the Law: Asking the Hard Questions. XVII World Congress of the International Association of Youth and Family Judges and Magistrates. (<http://www.youthandfamily2006.com>)
5. Chapter 3: Balanced and Restorative Juvenile Corrections. (<http://www.ncjrs.org/html>)
6. DeVore, D. and Gentilcore, K. (1999), Balanced and Restorative Justice and Educational Programming for Youth At-Risk. *Cearing House*, 73,2, Internetska verzija-Database-MasterFILE Premier
7. Fellegi, B. (2003), Meeting the challenges of introducing Victim-Offender Mediation in Central and Eastern Europe. *European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice*

8. Hareide, D. (2006), *Conflict Mediation – a Nordic Perspective*. Nordic Forum for Mediation and Conflict Management, Oslo
9. Koller-Trbović, N. i sur. (ur.) (2003), *Model izvansudske nagodbe u kaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnicima*. Ministarstvo rada i socijalne skrbi RH, Državno odvjetništvo RH i Edukacijsko-rehabilitacijski fakultete, Zagreb
10. McCold, P. and Wachtel, T. (2003), *In Pursuit of Paradigm: A Theory of Restorative Practices*. Paper presented at the XIII World Congress of Criminology. International Institute for Restorative Practices. <http://www.restorativepractices.org>
11. Mirsky, L. (2004), *Restorative Justice Conferencing with Young Offenders at Brookside Youth Centre and Secondary School, Colourg, Ontario, Canada* <http://www.realjustice.org>
12. Mirsky, L. (2005), *From Sanctions to Support: Restorative Practice Transform Homes for Looked-after Children in the UK*. <http://www.realjustice.org>
13. Pranis, K. (1996), *A Hometown Approach to Crime*. State Government News, 39., 9., Internet verzija-Database-MasterFILE Premier
14. Prijedlog zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje, veljača 2006.
15. Seymour, A. (1997), *Balanced and Restorative Justice*. Corrections Today, 59,7, Internetska verzija-Database-MasterFILE Premier
16. Ryals, J.S. (2004), *Restorative Justice: New Horizons in Juvenile Offender Counseling*. Journal of Addictions and Offender Counseling. 25, 1, 18- 24.
17. Steiner, M. and Johnson, M (2003), *Using Restorative Practices in Group Treatment*. Reclaiming Children and Youth, 12, 1, 53-59.
18. Zehr, H.(1997), *Restorative Justice: The Concept*. Corrections Today, 59, 7, Internetska verzija-Database-MasterFILE Premier
19. Wechtel, T. and McCold, P. (2004), *From Restorative Justice to Restorative Practices: Expanding the Paradigm*. Paper from IIRP Fifth International Conference "Building Global Alliance for Restorative Practice and Family Empowerment". Institute for Restorative Practices. <http://www.restorativepractices.org>

Summary

NEW PERSPECTIVES IN THE ENFORCEMENT OF JUVENILE SANCTIONS

With the aim of offering a basis for considering the possibility of applying the principle of a reconstructive approach in the course of enforcing juvenile sanctions in the Republic of Croatia, this paper offers a brief overview of the literature and a comparison of the principles of the reconstructive approach with the text of the Proposal of the Act on the Enforcement of Sanctions Imposed against Minors for Criminal Offences and Misdemeanours. The first part of the paper, based on a review of the literature, presents the theory of the reconstructive approach and the goals and values that the approach promotes. From the perspective of enforcing juvenile sanctions, it is especially significant that the reconstructive approach begins with goals such as: the development of the sense of responsibility of the juvenile perpetrator for his/her own behaviour, the development of competence of the juvenile offender, and the protection of the community. The second part of the paper makes an attempt to selectively identify the legal provisions of the Proposal of the Act on the Enforcement of Sanctions Imposed against Minors for Criminal Offences and Misdemeanours that might enable new practice in the rehabilitation of minors based on the goals of the reconstructive approach. In conclusion, the paper states that the Proposal of the Act creates a sufficiently wide base for modernising the enforcement of juvenile sanctions.

PRILOG

Medijacija između počinitelja i oštećenog. To je postupak koji omogućuje osobni susret počinitelja i oštećene osobe u sigurnom i neutralnom okruženju i uz posredovanje treće, neutralne, ali za postupak medijacije osposobljene osobe (volontera ili profesionalca). To je postupak na koji su oštećeni i počinitelj dobrovoljno pristali s ciljem postizanja dogovora o naknadi kako materijalne, tako i psihološke štete nastale počinjenjem kaznenog djela kao i o međusobnim odnosima u budućnosti. Iako su povijesno gledano važni inicijatori medijacije organizacije za podršku žrtvama, u slučaju medijacije između počinitelja kaznenog djela i oštećenog glavni inicijatori dolaze iz reda stručnjaka koji susreću maloljetne počinitelje ili rade s njima u različitim fazama kaznenog postupka ili rehabilitacije. Ponajprije se to odnosi na voditelje probacije, državne odvjetnike i policajce. Njihove su inicijative imale u pravilu dvije racionalne – učenje odgovornosti kao važnog elementa uspješne rehabilitacije te generalnu i specijalnu prevenciju.

Konferencija obitelji. Pod tim nazivom susrećemo dvije metode. Obje se temelje na načelima medijacije.

U jednom slučaju riječ je o proširenju medijacije između počinitelja i oštećenog s individualne na grupnu razinu te se uz te ključne osobe u konfliktu u proces posredovanja i pomirbe uključuju njihove obitelji, predstavnici zajednice i predstavnici stručne zajednice (facilitatori procesa). Kako je riječ o velikoj skupini osoba, proces pripreme konferencije puno je složeniji i zahtjevniji od same izvedbe. Tijekom pripreme s jedne je strane važno sve sudionike dobro informirati o ciljevima, tijeku, mogućim ishodima te proceduri praćenja provedbe postignutih dogovora, a s druge strane važno ih je motivirati na sudjelovanje i dobiti njihov pristanak (dragovoljni pristanak informirane osobe).

U drugom je slučaju riječ o rješavanju unutarobiteljskih sukoba i problema u koje je uključeno dijete, maloljenta osoba i zaštita njegovih interesa. U tu svrhu proširena obitelj (što za svaku pojedinu obitelj ima drugačije značenje i može uključivati važne osobe iz zajednice – primjerice susjeda, kuma, svećenika i sl.) sastaje se s djetetom/maloljetnikom i s predstavnikom stručne zajednice, stručnjakom koji facilitira proces planiranja. Konferencija traje tako dugo dok se budućnost djeteta ne isplanira zajednički. Sudjelovanje na konferenciji je dobrovoljno i ključnu riječ za odluku o održavanju ima mlada osoba i njezin pristanak. Taj oblik skrbi o najboljem interesu djeteta sastavni je dio na obitelj i zajednicu usmjerenih pristupa u kojima korisnici, dakle oni koji imaju problem, imaju i ključnu riječ i odgovornost za njegovo rješavanje. Stoga se koristi ne samo u slučajevima mladih u sukobu sa zakonom nego i u svim onim slučajevima gdje je dijete bilo, jest ili postoji mogućnost da bude izdvojeno iz obitelji.

Konferencija u zajednici. Ta se metoda razlikuje od medijacije iako se koristi s puno njezinih elemenata. Po slobodnoj procjeni, moglo bi se reći da čini dobru kombinaciju medijacije i kriznih intervencija. Medijacijske elemente u konferenciju donosi treća strana – voditelj konferencije, uloga kojeg može uključivati različite stilove vođenja, od pripreme i otvaranja konferencije preko pasivnog prisustvovanja pa sve do predlaganja rješenja problema/sukoba. Filozofija koja stoji u pozadini konferencije vezana je uz demokratsko načelo da svatko ima pravo sudjelovati u rješavanju problema/sukoba koji se na njega reflektira, u koji je uključen više ili manje. Kako potječe iz “kolektivnih kultura”, tako je i posebno pogodna za primjenu u različitim kulturama koje njeguju zajedništvo (od odgojnih institucija, škola, do malih lokalnih zajednica). Ključni elementi za uspjeh konferencije koja treba završiti planom za budućnost jesu dobra priprema i jednake mogućnosti za sudjelovanje svih uključenih. U procesnom smislu konferencija je uspješna kad se razvije dijalog tijekom kojeg se odnos prestrukturira iz odnosa sukobljenih, povrijeđenih strana u odnos suranje i zajedničkog planiranja budućnosti. Za takvu promjenu važna je dobra i opsežna priprema te stil rada i vještine voditelja.